

OVER HET VOORKOMEN VAN POTAMOPYRGUS JENKINSI (SMITH, 1889) OP TERSCHELLING

Over het voorkomen van deze soort op Terschelling zijn slechts weinig gegevens bekend, alhoewel zij regelmatig gevonden wordt.

VAN REGTEREN ALTENA (1937) maakt voor het eerst melding van deze soort en wel uit aanspoelsel aan de Waddenkust. Deze vindplaats wordt door VAN BENTHEM JUTTING (1956) opgenomen in haar systematisch overzicht. TANIS en DE VRIES (1959 en 1960) geven evenmin als VADER (1962) en TANIS (1963) verdere gegevens over het voorkomen van deze soort.

P. jenkinsi werd dus tot nog toe alleen gemeld uit aanspoelsel aan de Waddenkust, hetgeen wel erg verwonderlijk is. Zij is namelijk een zoetwatermollusk, die, ofschoon ze brakwater niet vermijdt, niet levend voorkomt in de Waddenzee. Haar zoutgehaltegrens ligt tussen de 0‰ en 15‰, de Waddenzee heeft een aanzienlijk hoger zoutgehalte. De gevonden exemplaren moeten zodoende van andere plaatsen naar de Waddenkust van Terschelling getransporteerd zijn. We hebben hier dus te maken met een secundaire vindplaats.

Over de mogelijke herkomst van deze soort zijn meerdere veronderstellingen mogelijk.

a. De exemplaren zijn afkomstig uit het binnenwater van Friesland of uit het IJsselmeer. Bij het spuien van overtollig water komen zij in de Waddenzee en worden door zeestromingen naar Terschelling vervoerd. Een bestudering van de plaatselijke stromingen zal deze hypothese misschien kunnen bevestigen of verwerpen.

b. De exemplaren zijn afkomstig uit sloten en plassen op Terschelling en komen via de uitwateringssluizen op het Wad terecht. Deze tweede mogelijkheid lijkt mij wel aannemelijk, maar dan moet de soort bij de inventarisatie van de fauna van het binnenwater steeds over het hoofd gezien zijn. Deze tweede veronderstelling krijgt meer waarde als de soort werkelijk levend op Terschelling gevonden wordt, hetgeen dan ook het geval is.

Op 3 april 1964 trof ik deze soort zeer algemeen levend aan in de dijksloot ter hoogte van het Oosterwiel (Oosterend). Zij kwam daar in gezelschap voor van: Bythinia tentaculata, Lymnaea (Galba) truncatula, L. (Stagnicola) palustris, L. (Radix) peregra, Planorbis (Planorbis) planorbis, P. (Anisus) leucostoma, P. (Anisus) vortex, P. (Gyraulus) albus en Pisidium obtusale. Deze dijksloot staat via de uitwateringssluis ten oosten van De Ans, halverwege Hoorn en Lies, in verbinding met de Waddenzee. Op 22 januari 1965 vond ik veel dode exemplaren in hopen waterplanten op beide oevers van genoemde sloot.

Bij het bewerken van zoetwatermateriaal van oudere datum, trof ik P. jenkinsi eveneens aan in een monster, dat ik op 16 juni 1963 genomen had in een afwateringssloot van de Takkenkooi, achter de dwarsdijk bij Oosterend. Ook deze sloot mondt uit in de Waddenzee.

Beide sloten staan op geen enkele wijze met elkaar in contact, zodat ik vermoed dat P. jenkinsi ook op andere plaatsen wel gevonden zal kunnen worden. Als deze soort inderdaad algemeen op Terschelling voorkomt, zal dit misschien een verklaring kunnen zijn van het aanspoelen van deze soort op de Waddenkust. Op de vraag hoelang deze soort daar al leeft, zal wel nooit een antwoord komen.

Literatuur:

- Regteren Altena, C.O. van, 1937. Bijdrage tot de kennis der fossiele, subfossiele en recente mollusken, die op de Nederlandsche stranden aanspoelen, en hunner verspreiding. Proefschrift, Amsterdam.
- Bentham Jutting, W.S.S. van, 1956. Land- en zoetwatermollusken van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Basteria Vol. 20 no. 2 en 3.
- Tanis, J.J.C. en Vries, A.J.A. de, 1959. De mariene schelpen van Terschelling. Basteria Vol. 23 no. 4 en 5.
1960. De mariene schelpen van Terschelling; supplement I. Basteria Vol. 24 no. 3.
- Vader, W.J.M., 1962. Niet-mariene mollusken van de Waddeneilanden. C.B. no. 101: 1044-1045.
- Tanis, J.J.C., 1963. Land- en zoetwatermollusken van Terschelling. C.B. no. 104: 1084-1085.

H.K. Mienis.